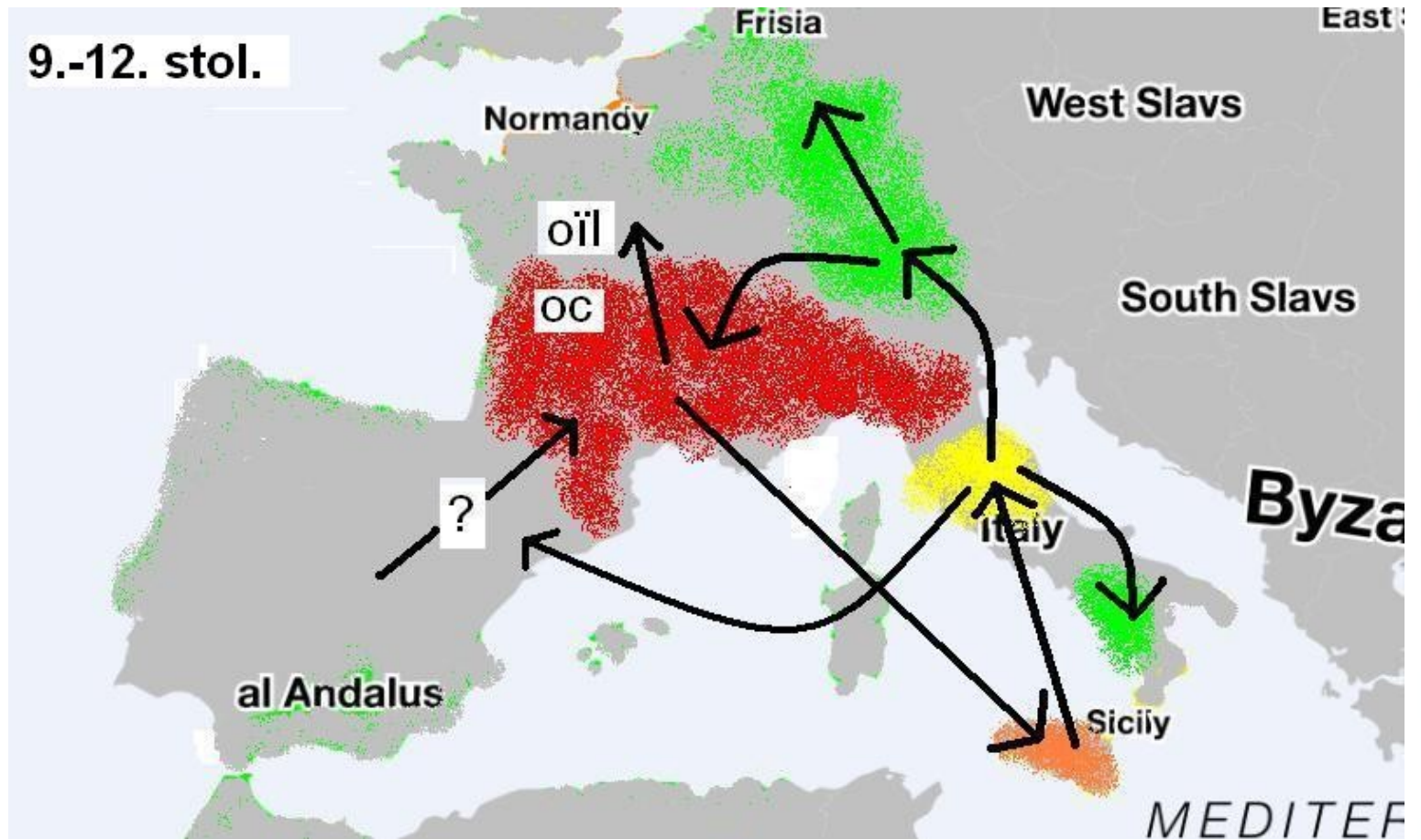

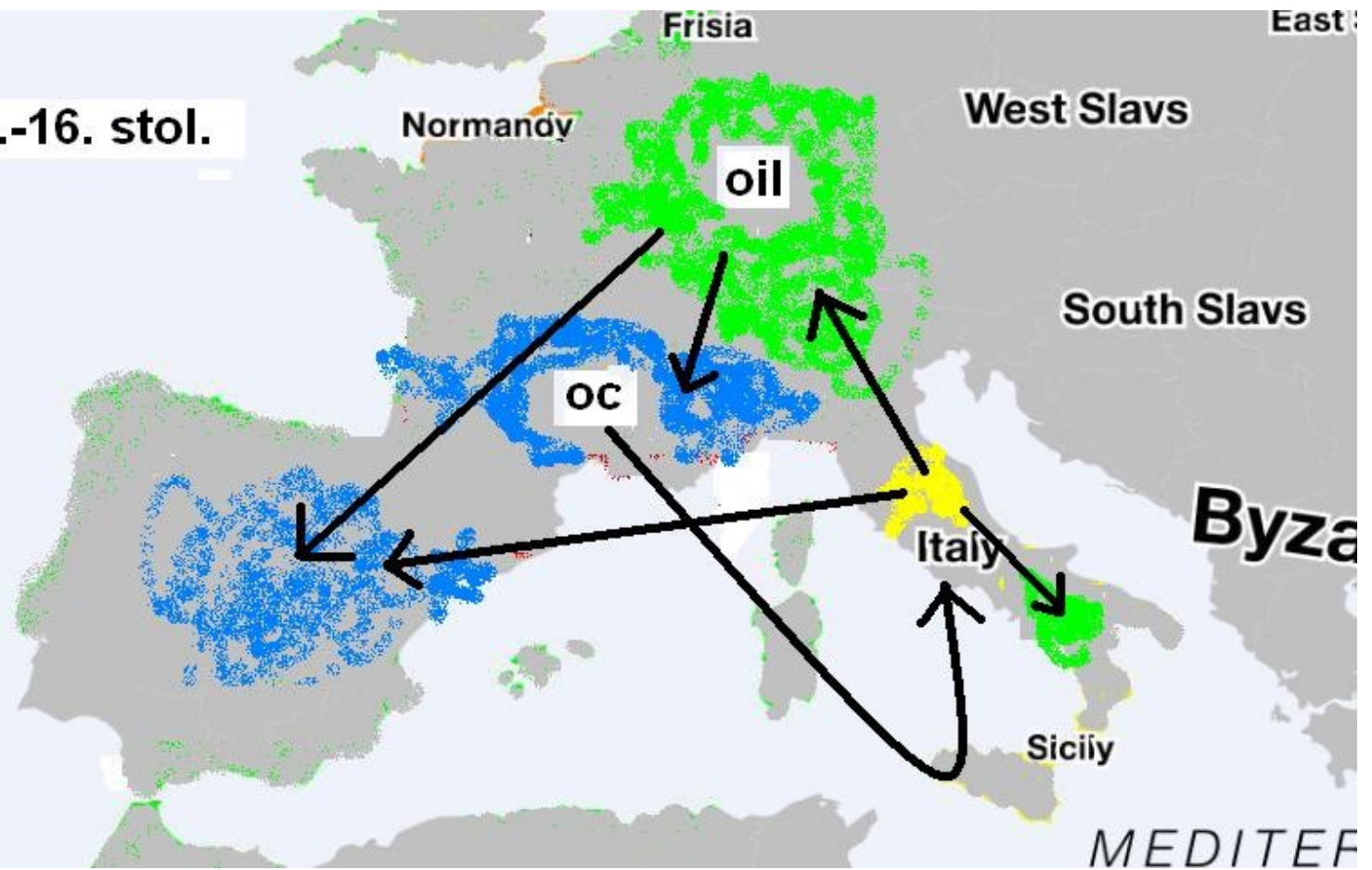
Téma 8.:

- **Petrarkismus a antipetrarkismus**
 - a poezie bez Petrarky...

9.-12. stol.

15.-16. stol.

Francesco Petrarca

(1304-1374)

- Živil se jako sekretář, písař především v papežském Avignonu
- Považoval se za humanistu, velký latiník, i soukromé poznámky si psal latinsky
- Sepsal mnoho latinských děl a epos *Africa* považoval za svůj opus maior (nedokončený, “Aeneida” o Scipionovi za 2. punské války)

Francesco Petrarca

(1304-1374)

- již za jeho života i po smrti však velký ohlas:
 - nejprve jeho latinská díla, pak lyricko-epické *Trionfi* (nápodoba Dantovy *Komedie*) a nakonec milostná lyrika (nápodoba Dantovy *Vita nuova*)
 - *Rerum vulgaria fragmenta* > *il Canzoniere*
 - není to jen “žeň” básniček, nýbrž po celý život doplňovaný a s rozmyslem komponovaný “deník” lásky k Lauře

Dante > Petrarca

- Vita nuova >>>
(n. 1292-1294)
 - prosimetrum (25 sonetů, 1, balada, 5 písní)
- Comedia >>>
(n. 1304-1321)
 - Peklo, Očistec, Ráj
- Canzoniere
(p. od 1336-38)
 -
 -
 -
- I Trionfi
(n. 1351-1374)
 - terziny, ve snu 6 průvodů

il Canzoniere

- Petrarca dostal od přítele darem edici Augustinových *Vyznání* a dle zpráv ji nosil stále s sebou
- i jeho *Canzoniere* je jakýmsi vyznáním
 - má být popisem duchovní historie nabádající čtenáře, aby se vyvarovali chyb, jichž se dopouštěl autor (Sánchez: 121)

il Canzoniere

- Avšak zatímco Augustin se nakonec obrátí a odvrhne pohanský způsob života, Petrarca touží po obrácení, ale nikdy ho nedokoná (Sánchez: 121)
- ... video meliora, deteriora sequor...= veggio il meglio, al peggior m'appiglio..
(závěr písně CCLXIV, která dělí *Canzoniere* na dvě poloviny: in vita x in morte di Laura)

Ohlas *Canzoniere*

- Po Petrarkově smrti *Canzoniere* brzy předmětem obdivu a nápodoby
- V 15. století se *Canzoniere* promění v jakousi databanku obrazů či motivů, jejíž prvky další básníci přeskupují a využívají
 - mnohdy se záměry odlišnými od původních Petrarkových (Alonso: 15an, celý další výklad italského petrarkismu)

1. období petrarkismu

- od konce 15. století
- Benedicto Gareth, il Chariteo (1450-1514)
 - Katalánec usazený v Neapolském království
 - jeho pokračovatelé (jinde v itálii):
- Tebaldeo (1462-1537), Serafino dell'Aquila (1466-1500) Panfilo Sasso

1. období petrarkismu

- hlavní vliv Charitea
 - a) materializace Petrarkových metafor
 - chápe je doslovně a takto je imituje
 - b) Petrarkův biografismus se podobně mění v posedlost titěrnostmi
 - popis plesu, oslavy, dárku, dokonce má-li milovaná angínu či vypadl-li jí zub – to vše se stává básnickým námětem
 - předměty spojené s láskou se stávají objekty poezie

1. období petrarkismu

- rétorické postupy (antiteze, hyperbola) se užívají až k přesycení
 - tuto dvorskou poezii charakterizuje duchaplnost
 - Básníci se snaží překvapit, šokovat:
 - Např. hoří dům milované, avšak básník nejde hasit, neb by oheň jeho lásky situaci ještě zhoršil
 - charakteristická vyumělkovanost, duchaplnost, anekdotičnost

1. období petrarkismu

- vzorem ne vždy jen Petrarca, někdy také Dante a jiní stilnovisté, ale také např. *Antologia Palatina* (řecké básně, epigramy)
 - právě epigram odpovídal gustu této školy
 - obzvláště Serafino (ale i ostatní) nepíše sonety či písně, ale 8-veršová **strambotta** (Petrarca ho neznal)

1. období petrarkismu

- vedle Charitea typickým představitelem Serafino dell'Aquila (1466-1500)
 - obrovskou popularitu jako básník, ale také hudebník a zpěvák
 - ovlivnil počátky anglického a francouzského italianismu, ve Španělsku méně
 - brilantní básník, imaginativní, avšak obraznost je povrchní, na efekt

Bembo a 2. období

- proti této poetice vystoupí Benátčan Pietro Bembo (1470-1547)
 - humanista, podobně jako mnozí písař, sekretář, nakonec dokonce kardinál (papabile)
 - chtěl psát poezii “klasickým” stylem, vzdáleným křiklavých výstřelků předchozího petrarkismu (1. období)
- 2. období od počátku 16. století

Bembo a 2. období

- Petrarca stále vzorem poezie, Boccaccio prózy
 - více než 130 vydání *Canzoniere* (některá komentovaná, jako Vellutellovo)
- ale napodobovat jejich styl neznamená kopírovat obrazy a motivy, nýbrž porozumět osobnosti autora
 - návrat k “celkovému Petrarkovi”, tj. porozumění jeho duchovní a etické cestě
- biografismus ano, ale duchovní, nikoli jako anekdoty

Bembo a 2. období

- Bembo měl také rozhodující na definitivní zakořenění **neoplatonismu** v petrarkismu
- Wilkins (1950: 330) mezi “bembisty” řadí tyto básníky/řky: Alamanni, Ariosto, Caro, Castiglione, Vittoria Colonna, Veronica Gambara, Molza, Navagero, Sannazaro a Bernardo Tasso,

Komponované sbírky?

- zajímavé také, že v 15. stol. ještě není obvyklé, aby autoři imitovali Petrarku i formou sebrání svých básní
 - tj. pevnou strukturou *Canzoniere*
- teprve na konci 15. stol. se objevují první pokusy
 - Gian Francesco Caracciolo shrnuje své milostné básně do sbírky *Amori*, nehodící se básně vydá v jiné

Komponované sbírky?

- V první pol. 16. stol. se móda komponovaných sbírek plně rozvíjí
- ale od druhé poloviny 16. stol. se začínají objevovat spíše antologie více básníků
 - s názvy jako *Rime diverse di molti eccellentiss.[imi] Auttori nuovamente raccolte* (Benátky, Giolito, 1545)
 - Toto vlastně antologie básníků Bembovy školy

3. období petrarkismu

- je vlastně návratem k 1. neapolskému období
- od poloviny 16. století
- odmítnutí Bembova purismu a návrat k Chariteově zdobnosti
 - vychází opět z Neapole: Angelo di Costanzo (1507?-1591), Bernardino Rota 1509-1575), Luigi Tansillo (1510-1568), Galeazzo di Tarsia (1520-1553) (Wilkins, 1950: 331)

3. období petrarkismu

- tyto básníky charakterizuje formální virtuosita, originálními obrazy, ale stále v uměřném stylu, známí z antologie
 - *Rime di diversi illustri napoletani et d'altri nobiliss.[imi] inteletti, nuovamente raccolte... Terzo libro* (Giolito, 1552)
- ale především z
 - *I fiori delle rime de' poeti illustri nuovamente raccolti et ordinati* (Sessa, 1558)

petrarkismus

- zbožšťelá milenka (ztělesnění božské ideje krásy), více než “donna angelicata”
- neoplatónská kazustika lásky, obrazy, metaforý

proč nový?

- zbožšťelá milenka (ztělesnění božské ideje krásy), více než “donna angelicata”
 - trubadúři > milenka jako paní, “senhor”
 - a téměř vždy pozemská, nabízející tělesnou rozkoš (u trubadúrů)
- neoplatónská kazustika lásky, obrazy, metafory
 - Inovace Italů posvěcená Petrarkou

Italský petrarkismus

- 14. století
 - již Petrarkův přítel Boccaccio (též lyrik)
- 15. století
 - Lorenzo dei Medici, Boiardo
 - Neapol> Benedicto Gareth (il Chariteo)
 - Tebaldeo, Serafino Aquilano, P. Sasso
- 16. století
 - Bembisté a od 2. pol. opět návrat zdobnosti (3. období petrarkismu)

Italský petrarkismus

- Konec 2. poloviny 16. století
 - Torquato Tasso, Marino a marinisti

Iberský petrarkismus

- 14. století
 - Katalánec Lorenz Mallol /lorenc maljol/
- 15. století
 - Katalánci Jordi /žordi/ ze Sant Jordi a především Ausias March /auziás mark/
 - petrarkista nebo pokračovatel trubadúrů?
 - Kastilec markýz ze Santillany
 - obratný v tradičních španělských formách, ale neumělé sonety, nezaložil tradici

Iberský petrarkismus

- 16. století
 - Juan Boscán (ct, es)
 - 1526 setkání v Granadě s Navagerem
 - Garcilaso de la Vega (es)
Collige virgo, 92
 - Neimituje jen Petrarku, ale i petrarkisty B. Tassa, Sannazara, Tansilla
 - Fernando de Herrera (es)
 - Portugalci Sá de Miranda, Camoes (pt)

Francouzský petrarkismus

- První pol. 16. století
 - Clement Marot
 - neimitovali Petrarku ani bembisty, nýbrž Serafina Aquilana a jeho strambotti
 - Melin de Saint-Gelais /melán sant želé/
 - V Lyonu okruh okolo Maurice Sceva
 - 1545-1574 různá vydání Petrarky v Lyonu

Francouzský petrarkismus

- Druhá pol. 16. století
 - Plejáda > Ronsard, Du Bellay, Baïf aj.
 - Olivier de Magny *Kdo vidět chce, 50*
 - Vasquin Philieul z Carpentras (Okc.)
překlad Petrarkových básní do fr.
 - *Laure d'Avignon* (1548), *Toutes les oeuvres vulgaires de Francoys Petrarque* (1555)
- Konec 16. století
 - Philippe Desportes > Malherbe

Antipetrarkismus

- Přesycení petrarkismem v Itálii a ve Francii
- Co mu vytýkají?
 - oceány slz, vzdechy, nevěří, že mnoho let zpíval o Lauře a nikdy se jí nedotkl
 - básník má vyjadřovat vlastní, skutečné emoce (modernita?)

Antipetrarkismus

- Ronsard, *Amours* (1560):

Et que le bon Pétrarque un tel péché ne fist,
Qui fut trente & un an amoureux de sa dame,
Sans qu'un autre jamays luy peust eschauffer l'ame:
Respons-luy je te pri', que Pétrarque sur moy
N'avoit autorité de me donner sa loy ...

Antipetrarkismus

- Ronsard (tamtéž):

Quand je soulois en mon estude lire
Du Florentin les lamentables vois,
Comme incredule alors je ne pouvois
En le moquant, me contenir de rire.¹³

Antipetrarkismus

- Du Bellay, *Divers Jeux rustiques* (1553), “A une dame”, později zvané “Contre les Pétrarquistes”:

J’ay oublié l’art de pétrarquizer.

Je veulx d’amour franchement deviser
Sans vous flater, et sans me deguiser.

Ceulx qui font tant de plaintes
N’ont pas le quart d’une vraye amitié,
Et n’ont pas tant de peine la moitié,
Comme leurs yeulx, pour vous faire pitié,
Getent de larmes feintes.¹⁶

Antipetrarkismus

- Jodelle (ed. Marty-Laveaux, II, s. 51):

Tous les chans des amans sont
Pleins d'un mal que point ils n'ont,
Pleins de tourments et de pleurs,
De glaces et de flames:
Mais feintes sont leurs douleurs,
Ainsi que leurs ames.²³

Kde studovat?

- WILKINS, E. H. A general survey of renaissance petrarchism, *Comparative Literature*, vol. 2, no. 4 (Autumn, 1950), s. 327-342. [jstor](#)
- ALONSO, Álvaro, *La poesía italianista*, Laberinto, Madrid, 2002.
- SÁNCHEZ FERNÁNDEZ, Juan Antonio, Včely nebo bourci morušoví? in *Imitace imitace*, Praha, Protis, 2007. [google books](#)

Kde studovat?

- CLEMENTS, R. J., Anti-Petrarchism of the Pleiade, *Modern Philology*, vol. 39, no. 1 (Aug., 1941), s. 15-21. [jstor](#)

*Ústav romanistiky
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích*

kurz: Přehled vývoje románských literatur

rok: 2011/2012

přednáší: Josef Prokop

<http://uro.ff.jcu.cz>